

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Quo dies octavus et nonus continentur

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1865 [erschienen] 1866

Analecta De unguento seu oleo e S. Demetrii tumulo prodigiose scaturiente aliisque adhuc ejusdem Sancti miraculis, partim e scriptoribus typorum beneficio jam vulgatis, partim e Joannis Stauracii ac ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72229](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72229)

AUCTOR
C. B.

ANALECTA

De unguento seu oleo e S. Demetrii tumulo prodigiose scaturiente aliisque adhuc ejusdem Sancti miraculis, partim e scriptoribus typorum beneficio jam vulgatis, partim e Joannis Stauracii ac Demetrii Chrysoloræ lucubrationibus nondum editis accepta.

§ I. Miracula, seculo decimo posteriora, quæ Sanctus in Thessalonica favorem patrasse narratur.

Sanctus, qui
quam diu-
tissime ad-
versus ho-
stes serva-
rat incolu-
mem.

Fuisse enimvero, Mauritio imperii Romani habenas moderante, Thessalonicam prodigioso prorsus modo adversus unitam Avarum aliarumque barbaricarum nationum vim a S. Demetrio, patrone suo, defensam, expugnationisque simul ac direptionis periculo præsentissimo ereptam, Joannes, Thessalonicensis archiepiscopus supra sæpissime laudatus, qui rei gestæ interfuit, miraculorum, a S. Demetrio patrorum, lib. 1 jam dato, cap. 13 et binis seqq. indubitatum facit. Atque illud quidem, uti ex Annotatis, dicto cap. 13 ad lit. h subnecis, liquet, seculo sexto ad finem inclinante seu anno 597 evenit; fuisse porro etiam eandem civitatem seculo septimo, cum idem, quem proxime laudavi, Joannes Thessalonicensem ecclesiam jam moderaretur, atque adhuc serius, seculo octavo scilicet, modo pariter prorsus mirabiliter a Sancto nostro adversus barbaros propugnatam, e patrorum abs hoc miraculorum lib. 2 pariter jam dato, si non, quod hujus auctor (adi Commentarium prævium num. 24) fidem undequaque integram haud mereatur, omnino indubitatum, verosimillimum saltem apparet. Et vero, non tantum seculo septimo ac sequenti, sed etiam ad annum usque 904 Thessalonicam inimicorum omnium impetu, patrocinante S. Demetrio, superiorem permansisse, variisque belli periculis fuisse ereptam, Joannes Cameniata supra adhuc laudatus, qui tum floruit, in sua de Thessalonica per Saracenos excidio lucubratione, ac Nicolaus patriarcha, ecclesiam Constantinopolitanam tunc temporis moderatus, in sua de eodem luctuoso eventu Monodia non obscure indicant.

Thessalonicam tandem mirantibus cunctis, expugnari ab Agarenis atque excindisti.

2 Verum tunc celeberrima illa civitas, uti rei oculus testis, quem iterum mox laudavi, Joannes Cameniata, a Bertholdo Nihusio anno 1653 Colonia Agrippinæ editus, rursusque deinde a Combefisio inter Historiæ Byzantinæ post Theophanem Scriptores anno 1685 typis Parisiensibus recusus, fidem facit, a Saracenis, adversus Leonem Orientis imperatorem, cognomento Sapientem, bellantibus, sub Leonis Tripolitæ, impiissimi apostatæ, ductu expugnata fuit, fœdissimeque, incolis etiam magno numero in captivitatem abductis, direpta atque excisa. Atque hoc quidem, quod ad illud usque tempus S. Demetrii, uti omnibus passim erat creditum, patrocinio Thessalonica contra omnia hostium molimina stetisset inconcussa, mirandum quam maxime accidit. Audi, qui opportune ad institutum præsens Nicolaus patriarcha loco su-

pra cit. verbis Græcis, quæ et in linguam Latinam conversa teatui Græco subjungam, loquatur. Πῶς, inquit, μοι, Δημήτριε μάρτυς, ἡ ἀληθῆτος συμμαχία; πῶς τὴν σὴν πόλιν ὑπέρειξες παρδουμένῳ; πῶς ὑπὸ σοὶ πολιοῦργη ἡ ἐγῆρος ἀβαστος ἀπ' οὗ χρόνου ταύτην ἦλιος ἐβέλεσται τοσοῦτον κακῶν εἰς πείραν ἐγένετο; πῶς τῆς τῶν δυσσεβούντων ἀφρόδος ἡνέσχατο κατορχουμένης τῆς ἱερᾶς προστασίας; πῶς ὑπέμεινας ταῦτα καὶ διακαρτίησας; Ubi mihi, Demetrii martyr invicta in bello societas? Qui civitatem tuam, ut everteretur, despexisti? Qui sub te preside, quæ, a quo tempore sol illam spectavit, inimicis fuerat inaccessa, ad tanta experienda mala devenit? Qui impiorum fastum in sacri patrocinii contumeliam exultare sustinuisti? Cui hæc passus es atque ad extremum usque pertulisti? Ita illustris ille, qui et mysticus cognominatur, patriarcha Constantinopolitanus suam haud obscure de capta excisaque Thessalonica, cum ad suam usque etatem civitas isthæc potenti S. Demetrii patrocinio tuta fuisset, admirationem prodit, nec, quin communis ille, quem Nicolaus verbis datis exprimit, hominum omnium sensus tum fuerit, dubitandum apparet.

4 At vero cur Demetrius, qui, ut supra in duobus prioribus miraculorum ejus libris est videre, suam olim civitatem contra ferocissimos hostes tam sæpe, totque modis prodigiosis diversis fuerat tutatus, a Saracenis, Christi hostibus, tum expugnari atque everti siverit, alta Dei, a quibus et nobis timendum, sunt judicia; Sanctus interim, qui tum ob cujuscumque generis miracula, magno numero patrata, tum maxime ob Thessalonicam prodigiose contra hostes plus semel servatam gloriosissimis Magni Martyris ac Thaumaturgi, aliisque in supra data Joannis Thessalonicensis, scriptorisque, qui Joannem continuavit, anonymi lucubratione expressis titulis condecoratus passim a Græcis olim jam fuerat, suam illam civitatem natalem, cum ab illato per Saracenos excidio surrexisset, clademque præteritam reparasset, suos iterum auxilio adversus inimicos prodigiose fuit tutatus, licet tandem a Turcis illam, quæ alta iterum inscrutabiliaque Dei sunt judicia, anno 1429 expugnari, firmaque deinceps possessione, ad hunc etiam usque diem perseverante, teneri, permiserit. Cedrenus in historiæ compendio, cum de rebus, sub Michaële IV gestis, tractat, sequentia prodit memoriæ: Anno mundi sexies millesimo quingentesimo quadagesimo nono, indictione nona, mense

A mense septembri, Alusianus patricius et Theodosiopolis praefectus secundus Aaronis (fuerat hic Samuëlis Bulgarorum quondam regis frater) filius subito ex urbe (Constantinopoli nempe) profugus, ad Deleanum (erat is a Bulgaris, quos ad deficientum a Graecis concitabat, in regem assumptus) se contulit.

huc spectant
verba in
medium

4 Cum enim iniustitiæ accusatus esset, priusquam de causa cognosceretur, Joannes (imperatoris minister) ab eo exegerat auri libras I, ademeratque ei mulierem elegantissimam, quam in Charsiano habebat; cumque multis apud imperatorem precibus non obtinisset, ut sui haberetur ratio, desperatis suis rebus, Armenio habitu sumpto, simulansque, se Basilii Theodorani famulum esse, atque Thessalonicam ad imperatorem ire, clam omnibus aufugit, Ostrobumque pervenit, ubi tum cum omni exercitu castra Deleanus habebat. Magna hunc cum lætitia accepit Deleanus, metuens, ne ad ipsum potius inclinerent Bulgari, ut regio sanguine natum, consortem, ut præ se ferebat, imperii adscivit, ac cum exercitu quadraginta millium ad oppugnandam Thessalonicam missit, cui tunc præerat Constantinus patricius, patruelis imperatoris. Eo profectus Alusianus urbem vallo cingit ac machinis ad motis summa industria oppugnat. Sed cum per sex dies frustra oppugnasset, undique repulsus, spe expugnandæ abjecta, obsidione eam capere statuit.

hic adducuntur, docet, anno 1041 contra hostes.

5 Oppidani quadam die ad sepulcrum martyris Demetrii accesserunt, supplicationeque per totam noctem tracta usique unguento, quod ex eo sepulcro scaturit, uno impetu apertis portis in Bulgaros se emisissent, habentes secum legionem Magnanimorum, hostemque improvisa impressione perterritum in fugam coniecerunt, nemine subsistere aut se defendere auso. Ductor Romanæ aciei fuit Martyr iterque complanavit; quod Bulgari captivi juramento confirmarunt, dicentes, vidisse se juvenem equitem, qui Romanæ phalangi præiret; ex quo ignis exiliens adversos eremaret hostes. Cecidere amplius xv millibus Bulgarorum, captique haud pauciores; reliqui turpissima fuga ad Deleanum evaserunt. Prima hæc est bellica expeditio, in qua iterum post acceptam anno 904 ab Agarenis cladem mirabili plane modo a S. Demetrio Thessalonicæ fuisse succursum narratur. Atque is quidem eventus, cum anno mundi sexies millesimo quingentesimo quadragesimo nono, uti e jam recitatis Cedreni verbis intelligitur, locum habuerit, anno Christi 1041 debet innecti, uti ex annorum mundi MCMMLVIII, quorum ultimo tabente Christum natum Græci statuunt, facta ab annis MCMMLXXIX, quorum ultimo ex dictis memorata a Cedreno Bulgarorum clades evenit, subductione manifestum evadit.

quod hic utcumque, scriptorum aliorum, qui illius non meminere.

6 Quod autem ad rem ipsam seu potius insigne, quo Bulgari, S. Demetrio Thessalonicensibus præire ac pro urbe decertare palam conspecto, ab obsidione Thessalonicensi pulsati atque in fugam, magna edita suorum strage, coniecti, a Cedreno narratur, prodigium jam spectat, Zonaras, in annalibus de Alusiano pariter Bulgarisque, qui, duce Deleano, Græcorum jugum, a Basilio tertio Bulgaroetoni cognomen propterea adeptus, jam ab aliquo tempore sibi impositum, sub annum ciciter 1040 excussere, in Michaële quarto sermonem instituit nec tamen prodigi, quo Alusianus ab obsidione

Thessalonicensi, civitati suæ opem ferente S. Demetrio, recedere fuerit compulsus, mentionem vel verbo facit. Verum cum is scriptor ne expeditionis quidem, ab Alusiano contra Thessalonicam susceptæ, meminerit, factumque proinde, quo felici ista successu fuerit frustrata, miraculum commemorare opportune haud poterit, non est, cur illius de hoc silentium mirum admodum cuiquam accidat. At vero erit fortassis, qui saltem, idem miraculum silentio etiam a Joanne Stauracio, ut fieri in hujus penes nos extante lucubratione comperio, præteriri, mirandum magis existimet. Id sane, cum hic scriptor, qui, quemadmodum in Commentario prævio num. 26 docui, seculo tertio decimo floruit, patrata a S. Demetrio ad illud usque tempus miracula omnia, aut saltem horum præcipua litteris commendare propositum sibi habuerit, certeque ea inter, quod, supra e Cedreno relatum, anno ex dictis 1041 acciderit, miraculum haud infimum locum obtineat, mihi ipsimet, ut verum fatear, mirum admodum obvenit. Verum, quid si quidem, de quo hic disserimus, miraculum a Joanne Stauracio litteris fuerit commendatum et tamen in Leonis Allatii Ms., quod nobiscum communicatum in codice nostro † Ms. 193 exstat, ab Amanuensibus sit omissum?

LECTOR C. B.

7 Quid si etiam Stauracius ea dumtaxat, quæ scriptis mandata invenit, miracula in lucubrationem suam inferenda duxerit, nullumque forte fortuna scriptum, quod relatum a Cedreno miraculum complecteretur, ad manum haberit? ut sit, dicto equidem prodigio, quod et a Joanne Curopalato refertur, utcumque suffragatur memoratum in Commentario prævio num. 138 et binis seqq. Petri et Asanis fratrum principum Bulgarorum, factum. Hi enim, quo contribules suos, qui post proxime e Cedreno relatum Thessalonicensem anni 1041 cladem a Michaële quarto penitus subacti Græcorum imperio usque ad Isaacii Angeli, anno 1185 imperii habentis primum admoli, tempus pacifice manserant annexi, ad defectionem iterum conciliare conati; id autem duo præfati principes maxime fecisse videntur, vel quod, cum cladis prope Thessalonicam majoribus suis anno 1041 a S. Demetrio illatæ, memores adhuc essent, timerent, ne contribules sui, quos, ut Græcorum jugum excuterent, impellere nitebantur, præ similis cladis, à S. Demetrio sibi inferendæ, timore a defectionis consilio omnino abhorrerent, vel etiam quod hosce, ut promptius arma arripere, superni a S. Demetrio certo adfuturi, quo potentissimum majorum suorum exercitum profligatum fuisse, norant, auxilii facta spe facilius adducendos putarent, Sed ita modo Cedreno relatum, quo Thessalonicæ fuerit succursus, Sancti nostri miraculum utcumque discussisse sufficiat; ad aliud sermonem convertamur.

Joannemque etiam, Bulgaria regem, quem, cum Thessalonicam anno 1207 obsideret,

8 Cum Petrus et Asan fratres proxime memorati, quibus potissimum impellentibus, Græcorum jugum, ut jam dictum, Bulgari post annum 1185 excusserant, in Bulgaria patria sua, quam, conatibus suis felici respondente successu, in libertatem etiam asseruerant, alliquandiu jam dominati e visis essent sublatis, successit in Bulgaria regnum eorum frater Joannes, qui ab aliis Calo-Joannes, seu Joannitza, aut etiam Joannitius nominatur. Hic porro

AUCTORE
C. B.

porro, multis gestis bellis, anno tandem 1207 Thessalonicam ingenti exercitu obsedit; verum hac in expeditione bellica, non secus ac Alusianus supra memoratus, fortuna improspere, quemadmodum Georgius Acropolita, seculi tertii decimi scriptor, fidem facit, est usus, sibi etiam S. Demetrium inimicum expertus. Ita quantum ad hoc postremum et apud nos in codicis nostri † Ms. 193 prolata, quæ ex Leonis Allatii Ms. deprompta notatur, narratione, et apud ipsum Allatium in concinnatis ab eo in Acropolitæ historiam Annotacionibus. tertio decimo hujus cap. subnezis. Joannes Stauracius supra plus semel laudatus. Scriptoris hujus, quæ huc potissimum faciunt, verba aliquot, prout a Cangio loco mox cit. vulgata exstant, recitabo, cum prius, quæ huc pariter spectant, nonnulla Georgii Acropolitæ verba in medium adduero. Hic itaque scriptor in Historia, typis Parisiensibus anno 1651 edita, sequentia isthæc verba, quæ fere omnia postea iterum in Chronico compendiaro Parisiensibus pariter typis eodem anno vulgato pag. 115 repetit, cap. 13 de supra memorato Joanne seu Joannitio aut etiam Joan-nitza, Bulgarorum rege, suppedilat: E fundamentis sustulit Philippopolim, præclaram nimium atque egregiam urbem, quæ Hebro adjacet, alias deinceps universas, Heracliam, Panium, Rædestum, Chariupolim, Traianupolim, Macrem, Claudiupolim, Mosynupolim, Peritheorion, aliasque quamplurimas, quas enumerare operæ pretium non est.

superna virtute occisum fuisse nonnulli opinati sunt, intermisit a Joanne Stauracio

9 Multitudinem abigens circa Istri fluentia collocaat, et ex jam direptis oppidis, urbibus nomina propriis coloniis imponit, damna, ut ipse dicitabat, compensans, quibus imperator Basilius Bulgaros afflixerat; eumque fatebatur dici Bulgaroetionum, se vero Romeoetionum indigitabat; is usque Thessalonicam perveniens laterali morbo vitam finit, vel, ut alii asserebant, ira Numinis tristi morte multatus est. Somniavit enim abs armato sibi adstante hasta latus confodi: nemo enim, nec mentior, e memoria hominum tot ac iste calamitatibus Romanos afflixit, adeo ut a cane nomen illi impositum sit, et Scylo-Joannes ab omnibus compellaretur. Ita hactenus Acropolita, Joanni Bulgarorum regi, cum Thessalonicam obsideret, modo haud naturali mortem obvenisse, sed, Numinis ob scelera, ab eo patrata, irato, superna virtute fuisse inflictam, opinionem nonnullorum exstulisse, sat aperte hic docens; illam autem supernam virtutem, qua Bulgarorum rex Joannes Thessalonicam obsidens miserum in modum interierit, e quorundam opinione a S. Demetrio profectam, Joannes Stauracius apud Leonem Allatium loco supra cit. verbis Græcis memoriæ prodit. Ea adeo, ut fidem datam liberem, huc modo una cum adjecta ad calcem versione Latina transcribo.

Græcicis lectori hic

10 Sic itaque habent: Τότε δὴ τότε ἀπὸ τῶν νεκρῶν εἰς τέλος Θεὸς τὴν ἐκείνου τῆς ἐκδικήσεως ἰσοφαρίαν ἐστὶ βωσεν, καὶ ὑπέσχετο ὡς ἐν Σηγάνῃ τῆς ζήλης τοῦ μάρτυρος, καὶ αἰφύνης ὁ ἄγρυπνος τῆ ὄντι φύλαξ, καὶ πολιοῦχος ἡμῶν, καὶ μέγας τοῦ μεγάλου βασιλέως στρατιώτης Δημήτριος ἔφιππος ἐπὶ ἵππου λευκοῦ τῆ Βουλγαράνακτι φαίνεται, καὶ κεντρίαν ἀνοτιζέει παραγγῆμα τὸν ἄδελφον· ὁ δὲ μέγα παραντία ἀνακραγὼν κατεβόατο τοῦ ἀρχιστρατήγου τῆς στρατιᾶς αὐτοῦ Μαναστρά, ὡς δὴ δὲν τραβείς ὑπ' αὐτοῦ· τοῦτον γὰρ ἐδόκει ὄραν ἵππαζόμενον, ὅπερ εἰργεῖται καὶ λευκῆ ἵππῳ ἵππάζετο τῆς σκηνῆς ἐνθου γενόμενον, καὶ λόγγην, ἣν περιέφερε, τῆ καρδίᾳ τοῦτον

ἐμβάλλαντα. καὶ αὐδῆς κατεβόατο τοῦτον, καὶ πολλὰς, Δ ὡς καὶ αὐτὸν ταῖς κραυγαῖς θορυβηθέντα, καὶ ἀναπηδήσαντα τῆς σκηνῆς, ἐν γειτόνων γὰρ τὴν αὐτῆ ἡ σκηνή, εἰσελθεῖν καὶ ἰδεῖν, καὶ φανῆναι, καὶ ἀκούσαι, ὡς σὺ με πρὸ βραχέως ἔφιππος τῆ λευκῆ σου ἵππῳ γενόμενος ἐνταῦθα κατέσφαξας ὄρατι, καὶ τὸν γενέσθαι περιδεῖ, καὶ εἰπεῖν· μὴ σύγε, βασιλεῦ, συμπάσηςου, οὐκ εἶταιρον, οὐκ ἔστι τοῦτο, οὐκ ἔστι φάσμα σοι γέγονεν, οὐκ ἀλήθεια· ἐκείνος εἰς βάθος δεξιόμενος τὴν πληγὴν ἐστροβείτο δεινῶς, ἐκέκραγε, καὶ ἀναλώλυζε.

11 Νύσεται οὖν τὴν κολίαν εἰδὼς, καὶ ρῶν ἱκανῶν ἀκραφνεστάτου αἵματος κάτωθεν ἀπορρεῖ, ὅπως ἂν βαρῆ ὁ ποῦς σοι, Δημήτριε, αἵματα τῶν ἐχθρῶν σου ὑπὲρ τῆς σῆς τῆσδε πόλεως, καὶ ἀρχεται ἤδη λειποφύχειν· ταῦτα ἰδὼν ὁ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ ἀρχιστρατήγου Μαναστρά, ἡ τῆσδε εἶχεν ὑπτιον τοῦτον ἐπιβιβάσας προτροπᾶν φέυγει, καὶ κλέπτων τὴν σωτηρίαν, μετ' ἑσού τῆσδε ὑποχωρεῖ, καὶ μετ' αὐτοῦ καὶ σὺν αὐτῷ ἄπαν ἐκείνο τὸ μοιοπληθῆς στρατολογικόν, οὕτω ταχέως, ὅσπερ καὶ βορεῶναι τιεὲς κατὰ τοὺς ἐφυλλομένους* τοῦτους ἐδίωκον. φόβος γὰρ αὐτοῖς καὶ τρόμος ἐπέπλεε κατὰ τινὰ ζήτην ἀντιπεριστάσιν· ἀλλὰ γὰρ οὐκ εἰς μακρὸν τοῦτο τὸ ζῆν, ἀλλ' ἀδηνῆμερον πρὸς ἡλίου δυσμάς κατὰ τὸ ἐν ταῖς ἱστορίαις ζῶον μονήμερον θνήσκει βίαιως, οὕτως ὁ ἄδελφος τῆς οὐκείας κακίας καὶ μακαρίτητος δρεψόμενος τοὺς καρπούς, μέχρις αὐτοῦ τραγίον τὸ κῶδον τοῦ θυμοῦ ἐκπιῶν, καὶ τὸ τῆς ὀργῆς κυρίου ποτήριον, καὶ μεμεδυσμένου θεοῦ ζυροῦ εἰς πείραν ἔλθων· ἐπεστράφη γὰρ ὁ πόνος αὐτοῦ εἰς κεφαλὴν αὐτοῦ καὶ ἐπὶ κορυφῆν ἢ ἀδυνία αὐτοῦ κατέβη· εἰς βόθρον δ' ὅν εἰργάσατο, πέπτωκε, καὶ μία μαρτυρικὴ βολὴ εἰς ἐκδικήσαν ἤρκεσε τῶν πολλῶν ἐκείνου κακῶν, καὶ αἶμα ἐξέγεγε δίκαιον τῶν ἐγκάτων αὐτοῦ πολλῶν αἱμάτων ἀδίκων ἀντίπτονον.

12 En nunc versionem Latinam: Tum continuo nocte intempesta ultionis suæ gladium Deus tandem strinxit, atque in zelo Martyris, veluti in cote, exacuit. Subito igitur custos vere vigil, civitatisque nostræ præses ac magnus magni Regis Miles Demetrius, equo albo insidens, Bulgarorum regi apparet, miseroque illico vulnus lethale infligit. Hic autem statim magnopere vociferans supremum exercitus sui ducem Manastram, veluti videlicet ab eo lesus, inclamabat. Hunc enim, qui equitaret, generoso ac albo, quo vehebatur, equo tentorium ingressum, hastamque, quam secum ferebat, in cor suum demergentem sese intueri existimabat; iterumque ac sæpe illum inclamabat, ita ut et eis clamoribus excitatus lectoque exsiliens (tentorium enim e erat in vicinia) ingrederetur ac circumspiceret, seque ipsum ostenderet, ac qui tu mox, equo tuo albo huc advectus, hasta me interemisti, audiret, timoreque percelleretur ac diceret: Ne tu, rex, malis alienis afficiaris: quieto animo sis. Non est id, non est. Species, non veritas, tibi obvenit. Ille, plaga profunde accepta, graviter torquebatur, vociferabatur ac ejuabat.

13 Ventre igitur statim lancinatur, sufficientique copia sanguinem recentem, ut tibi, Demetri, pro tua hac civitate inimicorum sanguine pes tingatur, deorsum emittit, jamque incipit animo deficere. Hæc supremus exercitus ejus dux Manastras conspicatus, cum eum quam potuit celerissime equo supinum inposuisset, cursu concitato fugit, salutique consulens celerissime pedem refert, unaque cum illo ac per ejus mandatum omnis ea innumera militum multitudo, ita festinanter, acsi quidam secundum fabulam Boreæ filii eos insequerentur. Timor enim ac tremor secundum novam quamdam rerum vicissitudinem

A cissitudinem irruit super eos. At vero ei in vis diu manere haud obtigit, sed ipsa eadem die ante solis occasum, uti in historiis legitur, unius diei animal violenta morte occumbit. Ita miser, ad ipsum usque fundum Domini vindictæ poculo, iracundiæque calice exhausto, atque abundantî novaculæ divinæ experimento sumpto, malitiæ suæ ac vanitatis fructus collegit. Ejus enim labor in caput ejus conversus est. Ac ejus quidem iniquitas supra verticem descendit; in foveam autem, quam fecit, cecidit, unumque Martyris jaculum in multarum ejus iniquitatum vindictam suffecit, justeque intestinorum illius sanguinem in multi sanguinis, injuste effusi, pœnam effudit.

De narra-
tione illa

14 Hæc loco supra citato Joannes Stauracius; verum anne, uti hisce Græce simul et Latine jam recitatis verbis tradit, Joannes seu Joannitius, Bulgarorum rex, dum Thessalonicam obsideret, a S. Demetrio, opem huic civitati suæ natali prodigiose ferente, re ipsa fuit occisus? Auctor

B ille quidem, quemadmodum in Commentario prævio num. 26 docui, seculo tertio decimo verosimillime floruit ac proin seculo eodem, quo Joannem, Bulgarorum regem, in obsidione Thessalonicensi necari e supra dictis contigit; verum cum etiam, quemadmodum infra docebo, in codice nostro † Ms. 193 pag. 93 non obscure innuat, diu ante ætatem suam factum esse id, quod Emanueli Comneno, Græcorum ab anno 1143 ad annum usque 1180 imperatori, a S. Demetrio obvenisse, ibidem narrat, haud citius equidem, quam eodem seculo tertio decimo nullum jam propecto floruisse videtur ac proin a Joannis Bulgarorum regis nece, quæ anno eo dictis 1207 evenit, remotius abfuisse, quam ut sibi, dum eam S. Demetrio attribuit, fidem certam atque indubitam conciliare queat. Nec, etsi etiam seculi dicti initio vixisset, aliter de illo hac in re foret loquendum. Etenim Joannem, Bulgarorum regem, a S. Demetrio fuisse occisum, e vulgi dumtaxat fama, quæ ætate sua obtinuerit, verosimillime, ne amplius quid dicam, in litteras miserit. Ita vel maxime ex eo autumo, quod Georgius Acropolita, qui pariter seculo tertio decimo floruit, præfati Bulgarorum regis necem supernæ saltem virtuti a nonnullis fuisse attributam, supra huc transcriptis verbis memoriz prodat, itaque simul famam, a nonnullis illis, qui id fecere, natam, indicare videatur.

quid cen-
sendum.

C 15 Verum nemo non novit, quam sæpe falsa esse fama soleat, maxime si communis haud sit; communem autem illam haud fuisse, ex Acropolitæ verbis observari velim, facileque fieri potuisse, ut e Joannis regis somnio, cujus idem Acropolita ibidem meminit, sinister ille de illata principi isti per S. Demetrium nece rumor sparsus, moxque a credulis nimium justo facilius fuerit admissus, licet interim Joannes, non violenta, sed naturali morte vitam terminasset. Adhæc Acropolita, quem Stauracio suffragari non nemo forte existimet, generatim dumtaxat divini Numinis iræ, qua Joannes, Bulgarorum rex, fuerit necatus, non autem etiam diserte S. Demetrii, mentionem facit, nec ullum haclenus notæ fidei auctoritatisve scriptorem, qui Joanni Stauracio assentiatur, invenire quivi. Allatius quidem transcriptis a sese loco supra cit. Joannis Stauracii verbis subjungit: In codice Vati-

cano elxiii in margine Historiæ Choniatae legitur: Οὗτος ἐστὶν ὁ ἀσεβὴς Σκυλοϊώωνος ἐπικληθεὶς Ὑστερον, ὃν ἀνείλεν ὁ μέγας Δημήτριος προδήλων, κατὰ τῆς Θεσσαλονικῆς ἐπιστρατεύσαντα, ὡς ἐν τοῖς ἐκείνου θαύμασι ἀναγράφεται. Hic est impius Scylo-Joannes tandem dictus, quem, Thessalonicam agmine infesto aggredientem, Magnus Demetrius, uti in ejus Miraculis scriptum est, manifesto occidit; hisce autem verbis Joannes seu Joannitius, Bulgarorum rex, tandem etiam, uti supra pariter Acropolita docet, Scylojoannes cognominatus, a S. Demetrio in obsidione Thessalonicensi fuisse interemptus luculentissime sane traditur: verum cum verborum illorum, quæ Choniatae haud attribuenda, certum apparet, auctorem Allatius non prodat, isque aliunde non innotescat, neuliquam ea, ut prodigio, quod tradunt, fidem indubitam faciant, sufficiunt, licet interim utcumque Joanni Stauracio suffragari videantur, nisi forte, qui ea ad Choniatae Historiæ marginem adjecit, ipsamet, ut id faceret, Joannis Stauracii, quem legerat, narratione fuerit impulsus.

LECTOR
C. B.

§ II. Miracula seculo decimo posteriora, quæ in aliorum etiam, quam in Thessalonicensium favorem a S. Demetrio feruntur patrata.

Gabriël, qui ab aliis Radomirus aut etiam Romanus appellatur, Samueli patri suo, anno 1014 e visis sublato, in Bulgariæ regnum successit, annoque sequenti post breve sane regnum vitam cum morte xxiv Octobris die, uti ex Cedreno aliisque intelligitur, commutavit. Joannes Stauracius supra laudatus principem hunc terribis coloribus in codice nostro signato † Ms. 193 fol. 86 depingit, atque, eum, cum in Soski, regiunculæ mihi ignotæ, incolas dirissime sæviret, hique, quo ejus grassationibus liberarentur, S. Demetrium invocassent, neci etiam ab hoc tandem, non secus ac Joannem supra memoratum, datum fuisse. Verba, huc spectantia, omissis tamen, quibus Gabriëlis seu Radomiri mores auctor describit, lectori lubet exhibere, addita etiam ad calcem eorumdem interpretatione Latina. Sic habent: Τῷ γόρῳ τούτῳ τοίνυν χρονίῳ ὁ ἀνθρωπόμορφος οὗτος εἶρη, διεσπάρατε πάντας καὶ διεβόσκατο· εἶρηος αὐτοῖς, καὶ ὄδυρμός, καὶ οὐαὶ, καὶ φωνὴ αἰμάτων ἐκείθεν, ἃ κατ' ἡμέραν ἐξέχευε, ἐπεβόαστο τῷ μάρτυρι, καὶ τὴν ἐυδικασίαν ἐζήτου, καὶ ταχέως τοῦ λησούτου τὴν ἀπολύτρωσιν· ὁ δὲ καὶ δὴ πολλὰς ἐπακαλουμένους αὐτοῦς ἀκούων ὄνομα τοῦ μάρτυρος, κατεγέλα μὲν αὐτοῦ καὶ ἐξεμνητήριζεν, ἐπέτεινε δὲ μάλλον αὐτοῖς τὰς πληγὰς, ἴθα, λέγων, εἰ ἔρχεται Δημήτριος ἐκ τῶν χειρῶν μου σῶσωσιν αὐτοῦς.

Radomirum
a S. Demetrio
fuisse occisum,
verbis
Græcis

17 Τί οὖν; κἀμπεται ὁ συμπαθὴς καὶ μέγας Δημήτριος· ἀνίσταται ἔνεκεν τῆς τῶν πεπεδημένων φωνῆς, καὶ τοῦ τῶν πτωχῶν στεναγμοῦ, καὶ τῆς οὐκ ἐπιεικῆς ποίμνης τῆσδε ἀπαναστάς εἰς σωτηρίαν λαοῦ ἐξελέλυθεν· ἐκεῖνο δὲ τὸ κυριακὸν παραλλὰς ἐπειπὼν, καὶ ἄλλα πρόβατα ἔχω τῶν προαυλίων μου, καὶ ταῦτα μὲ δεῖ ἐπισκεῖσθαι· καὶ ὁ μὲν τῶν συντετριμμένων ἐκείνων καὶ ἐκπεπισμένων λαῶν πρὸς κωνησίαν ἠγάγετο; καὶ πρὸς ὄρων ἐσχατίας καὶ νάπας, καὶ ἐπαναστάσεις βραίνει περὶ τῶν ταλαίπορον

hic recitatis,
atque etiam

auctores
C. B

ταλαιπόρον ἐκείνου ὄχλον διεκλεύετο, καὶ κρημῶν ἀπειλητικῶς εἰς αὐτὸν κατατολμῶν, καὶ εὐμῆ ποτὶν οὐκ εὐκείως ὁ θῶκος φθάσει τὸ θῆραμα κατὰ κεφαλῆς αὐτῆ πάραυτα ἢ πληγῆ, καὶ νεκρὸς ἀνὰ μέσον ἐκείτο τῶν ὄρων· καὶ ὁ μὲν ἀπρῶτος οὕτως καὶ ἀπαισθητῶς ἐμάστιζεν· ὁ δὲ ταχὺς εἰς ἀντίληψιν, καὶ ὄξυς εἰς ἐπικουρίαν μέγας Δημήτριος, φθάσει τὸν κἀκιστον ὄσον καὶ ἀστραπῆ, ἀνὰ μέσον ὄρων κνηγετούδα καὶ ἰππαζόμενον, Ἑρῖπος, καὶ κερῖαν πλήθει τῶν θελαίων τοῦ ἵππου μακρὰν ἀποσφαιρισάμενος· ἴδωσαν τὸν μέγαν ἐς τοῦμαρῆς τῷ Ραδομῖρῳ ἐσεπόμενοι, ὅπως αὐτὸν σφοδρῶς τῆ ῥύμη, καὶ ἐπέβη, καὶ τῆ λόγῃ κατέσπασε· καὶ ὁ μάρτυς μὲν παρατὰ ἀφανῆς· ὁ δὲ νεκροῦται παραγρημα, καὶ παρὰ τὸν ἄδην τὰ ὄστα διεσπείρειται, καὶ ὁ καταπεποιημένος ἐκείνος ἅπας λαὸς ἐώρταζον τῆ μεγάλῃ ῥύσια. Cum ea igitur humanam formam gerens fera (*Radomirus scilicet Bulgariae rex*) in loco illo diu moraretur, omnes dilacerabat atque depascebatur. Hinc illis fletus et lamentatio et planctus; voxque sanguinis, quem quotidie effundebat, Martyrem inelamabat, ac vindictam atque, ut quamprimum illo, qui eos affligebat, liberarentur, postulabat; ille autem, cum Martyris nomen saepius invocantes audiret, id quidem irridebat sannisque excipiebat; iis autem venit plagas magis augebat, videam, dicens, num veniat e manibus meis ipsos liberaturus Demetrius.

Latinitate
donatis Jo-
annes Stau-
racius re-
fert;

18 Quid igitur? Commiserans ac magnus Demetrius flectitur, ad compeditorum vocem mendicorumque gemitum exurgit, proprioque a grege migrans ad populi salutem est egressus, dominicum illud vicissim usurpans, et alias oves habeo, quæ non sunt ex hoc ovili; et illas oportet me adducere. Atque is quidem attritum illum ac conculcatum populum ad venationem compellebat, miseramque istam turbam montium summitates saltusque ac elivos pedibus peragrare jubebat, minisque, ut per præcipitia incedere auderet, adigebat, et nisi qui propriis pedibus capturam insectabatur, eam assequeretur, statim ei in capite plaga infligebatur, mortuusque in medio montium procombentibus. Atque ita quidem ille immisericorditer ac inhumaniter percutiebat; Demetrius autem ad opem ferendam promptus atque ad succurrendum industrius ad improbissimum in medio montium venantem equoque insidentem eques equitem fulguris in modum accedit, miseroque plagam lethalem infligit, procul eum ab equo dejiciens. Qui Radomirum sequebantur, qui eum Magnus vehementi impetu aggressus sit, hastaque interfecerit, dilucide conspexere. Ac Martyr quidem statim disparuit; ille autem statim obiit, atque in terra ossa ejus dissipata sunt, populusque ille omnis, qui vexatus fuerat, liberationis festum in Magni honorem celebravit.

ast id tum e
silencio va-
riorum, qui
hic

19 Talis est Joannis Stauracii de nece, Radomiro seu Gabriëli Bulgariae regi illata, narratio; nunc quid de hac statuendum sit, dispiciamus. Auctorum omnium, qui necis, Radomiro illatae, meminerunt, antiquiores citra controversiam sunt Cedrenus, Zonaras et Lupus Protospatha; hi autem, principem illum a Joanne cognato suo, qui et Bladisthabus dicebatur, occisum fuisse, unanimi consensu, nulla prorsus S. Demetrii mentione facta, memoriam produnt. Cedrenus in Historiam Parisiensis anni 1647 editionis Compendio. dum res sub Basilio Macedone gestas commemorat, sequentia isthæc,

quæ ad propositum nostrum spectant, verba sup-
peditat: Successit ei (*Samueli nempe Bulgariae regi*) filius Gabriëlus, qui et Romanus dicebatur, patre robustior ille, sed prudentia longe inferior, natus captiva quadam Larissæa. Inniit decima quinta Septembris, Indictione decima tertia, cumque nondum integrum imperasset annum, venatum exiens interfecit a Joanne, qui et Bladisthabus, filio Aaronis, quem ipse neci aliquando subtraxerat. *Ac paulo post idem auctor ita iterum scribit: Quinta die Cheirotmetus Romanus (ad Basilium imperatorem Mosynopoli versantem) venit, famulos secum adducens Joannis Bladisthabii, Aaronis filii, et litteras, quibus hic significabat, se Gabriëlo vitam eripuisse, nunquam ad se rediisse Bulgaricum imperium, promittebatque, se servum et subditum imperatori fore.*

20 Hæc omnia Cedrenus, quibus sane, Radomirum seu Gabriëlem, qui et Romanus dicebatur, non a S. Demetrio, sed a Joanne, seu, uti aliter etiam vocabatur, Bladisthabo interemptum fuisse, apertissime tradit. Nec minus id dilucide Zonaras memoriam prodit. *Audi, qui in Annalibus, a sese adornatis annoque 1687 Parisiis excusis, tom. 2 pag. 226 loquatur. Ex Cardogmo, inquit de Samuële Bulgarorum rege, interit, principatu Bulgarorum in Gabriëlem filium, qui et Romanus dicebatur, translato: quem, nondum anno elapso, frater patruëlis, Aaronis filius Vladisthabus Joannes (binominis enim et hic erat) occidit. Ac, paucis interpositis, addit; At Samuëlis filius Romanus Gabriël (nequum enim casus erat) per legatos imperatori (Basilio Macedoni nempe) servitum pollicebatur, et tempore aliquo interposito, Joannis Vladisthabii minister adest eadem Gabriëlis ab hero suo factam nuntians, alique multi ex illustribus Bulgaris ad imperatorem conflunt. En nunc etiam Lupi Protospathæ, qui et ipse apud Muratorium tom. 5 verum Italicarum Scripturum pag. 41 Radomiri mortem, non S. Demetrio, sed Joanni seu Bladisthabo, illius cognato, adscribit, ad rem hanc facientia verba. Sic habent: Anno 1016 occisus est filius prædicti Samuëlis an ejus Consobrina * filio Aaroni et regnavit ipse. Cum ergo tres scriptores, supra in rem, quæ hic conficienda erat, laudati, Gabriëlem, non a S. Demetrio, sed a Joanne seu Bladisthabo, nulla prorsus Sancti mentione facta, fuisse interfectum, luculentissime sane, uti e jam recitatis illorum verbis liquet, memoriam prodant, Stauracio enimvero, qui Sancto nostro necem illam adscribit, nemo prudens, quantum opinor, fidem habuerit, maxime cum a Radomiri, aliis Gabriëlis aut etiam Romani, ætate seu seculi undecimi initio, quo principem hunc necari contigit, ducentorum circiter annorum spatio, uti ex iis, quæ de illo in Commentario præcio num 26 in medium adduxi, palam est, remotus viverit nullumque præterea scriptorem alium seu antiquiorem seu etiam dumtaxat recentiorem sibi suffragantem habeat, uti quisque, qui rem examinarit, compertiet.*

21 Radomirum porro in medio montium, dum venationi operam daret, fuisse occisum, idem Stauracius in narratione sua, Græce simul et Latine supra exhibita, etiam affirmat; id autem minus, quam rem a Sancto nostro fuisse patratam, a veritate abhorret, licet interim Cedreno,

A dreno, qui illum Bulgarorum regem, non cum mediis in montibus versaretur venationique operam jam daret, sed tum, cum ad venationem eaciret, seu jam, ut venationem aggredereetur, in procinctu staret, peremptum fuisse, supra huc transcriptis verbis tradit, assentiri malim; quod hic lectorem adhuc monuisse contentus ad aliud modo, in quo partem pariter Sanctus noster habuisse narratur, progredior. Christiani, susceptis sacris pro recuperanda Terra Sancta expeditionibus, Antiochiam in potestatem suam anno 1098 jam redegerant, cum haud ita dudum post ab innumero Saracenorum exercitu in ciuitate illa fuere conclusi, arctissimaeque obsidione ad summam angustiam adacti. Verum cum tandem, quo haece sese expedirent, ex urbe obsessa egressi inimicos essent adorti, albatorem exercitus, cui S. Demetrius aliique Sancti praere fuere conspecti, in ipsorum auxilium contra Saracenos e montibus prodire est visus. Ita in variorum Scriptorum collectione, quae Gesta Dei per Francos inscribitur annoque 1611 Hanoviae fuit excusa, testatum faciunt Robertus monachus, Baldricus Dolensis

B archiepiscopus, ac Guiberto abbas, qui omnes rei gestae aequales existere.

spectandum esse deesse, a Roberto monacho,

22 Singulorum, quae ad rem nostram potissimum faciunt, verba huc transfero. Robertus monachus pag. 64 in adornata a sese Hierosolymitana Historia lib. 7 ita scribit: Dum sic (a Christianis Antiochia egressis) certatur, et tam longi certaminis prolixitas poterat tediare; nec numerus hostium videbatur decrescere, albatorem militum innumerabilis exercitus visus est de montibus descendere, quorum signiferi et duces esse dicuntur Georgius, Mauricius, Demetrius: quos ut primum vidit Podiensi episcopus, exclamavit voce magna dicens: O milites, ecce, venit auxilium, quod vobis promisit Deus. Et certe nostri valde expavissent, nisi fuisset spes, quam in Domino habebant. Tremor maximus irruit in hostes, et versis vultibus, scutis terga cooperiunt, et fugam, quo unicuique locus dabat, arripiunt. Pars illa, quae a parte pugnat maris, ut vidit fugam suorum, ignem sparsit super gramen campi, quod celeriter arsit; quia illud siccaverat ardor aestatis. Haec ideo fecerunt, ut hoc signo illi, qui in tentoriis erant, statim fugerent, et secum ditiora spolia tollerent. Illi vero, cognito signo, qui in montibus erant, protinus fugerunt cum omnibus spoliis, quae portare valuerunt. Hactenus laudatus monachus Robertus: ad Baldricum archiepiscopum jam venio.

Balderico archiepiscopo,

23 Hic praefatae Collectionis pag. 121 in contexta a se Hierosolymitana Historia sequentia isthaec prodit memoriae: Ecce, Deo gratias, ab ipsis montanis (dum scilicet contra Saracenos Christiani prope Antiochiam summo discrimine praeliarentur) visus est exire exercitus innumerabilis, equis albis insidentes, et vexilla candida in manibus praeferentes. Hoc multi viderunt Christianorum, et, sicut putant, gentillum; et haesitantes mirabantur, quidnam esset. Tandem utrique cognoverunt duces agminis Sanctum Georgium et Sanctum Demetrium et sanctum Mercurium, sua signa ferentes praecedere. Saracenis ergo visio haec multum incussit timorem; Christianis autem spem auxit meliorem; istos animavit, illos exinanivit. Hoc, qui affuerunt, multi contigisse testati sunt; non tamen id omnes videre potuerunt, sed quibus Domini Octobris Tomus IV.

nus voluit arcanum suum revelare; revelavit autem aliis ad confusionem, aliis ad instantis triumphi ostensionem. Porro mendacii nemo nos redarguat; quia nihil ex corde nostro fingimus, sed quod audivimus, id testamur, et testimonium nostrum ex ore eorum, qui affuerunt, verum est.

24 Ita Baldricus, quae supra recitatis verbis Robertus monachus tradit, luculentissime confirmat. Nec minus id luculenter facit Guiberto abbas in Hierosolymitana pariter a se concinnata Historia collectionis praefata, cui et isthaec inserta exstat, pag. 522 ita scribens: Et ecce, copiae innumerabiles (dum Christiani scilicet contra Saracenos prope Antiochiam decertant) caeperunt de montibus emergere, quorum et equi et signa multo candore nitebant; nostris autem maximus ad eorum contuitum stupor increvit, verentibus utique, ne contrariae venirent adminiculum ferre parti, donec comperiant, id fore etiam visibiliter sibi praestitum adiutorium Christi. Quorum specialiter fuisse duces opinati sunt gloriosos post militiam martyres Georgium, Mercurium atque Demetrium. Haec a nostrum plurimis visa, et cum aliis, quae viderant, retulissent, plena, ut par erat, fide sunt credita. Et si Machabeis olim pro circumcissione et carne porcina pugnantibus evidens apparuisse legitur caeleste suffragium, quanto amplius his debuit, qui pro repurgio ecclesiis adhibendo et statu fidei propugnando fusi sanguinis Christo detulere servitium? Nec hi tantum tres scriptores, supra laudatae Collectioni inserti, quorum verba jam dedimus, albatorem militum, quibus S. Demetrius aliique duo Sancti praere fuerint conspecti, visionem Christianis in celeberrima ad Antiochiam pugna oblatam, testantur, verum etiam apud Chesnium tom. IV Rerum Francicarum Scriptorum rei oculatus testis Petrus Tudebodus, Siuracensis sacerdos, seu potius is, qui prolixiores Tudebodi commentarios, narrationibus interim, quas hi continent, fideliter expressis, incompendium contraxit.

25 En adeo, cum id ita habeat, hujus etiam, quae ad praesens institutum pertinent, scriptoris verba. Caeperunt turmae Turcorum ex utraque parte exire, nostrosque undique circumcingebant, jaculando et sagittando et vulnerando. Exierunt quoque de montanis innumerabiles exercitus, qui ducebant equos albos; quorum vexilla omnia alba erant. Videntes itaque nostri hunc exercitum ignorabant, qui essent, donec cognoverunt, esse adiutorium Christi, sicut mandavit illis per Stephanum sacerdotem, quorum duces fuerunt S. Georgius, et B. Theodorus et S. Demetrius. Haec verba credenda sunt, quia plures ex nostris viderunt hoc. Atque ita prodigiosum, de quo hic nobis sermo, factum, Scriptorum synchronorum, quorum unus etiam ipsismet suis oculis rem fuerit intuitus, firmatum habemus; licet autem hi haud omnes in caelestium ducum, quorum auxilium Christianos aiunt expertos, assignando tertio conventiant, is tamen unanimi consensu omnes S. Demetrium una cum S. Georgio accensent. Nec tantum hi posteriores Sancti in supra memorato ad Antiochiam praelio, verum etiam in altero, quod huic praevit, anno 1097 paucorum dierum itinere a Nicaea commisso Christianis cruce signatis succurrisse narratur.

anctorum C. B.

Guiberto abbate et Tudebodo sacerdote

narratur, duces loco praevitisse ab itinere omnibus traditur: ac Sanctus quidam.

F

AUCTORS
C. B.
qui alias ad-
huc tum
Christianis

26 *In supra laudata, quæ Gesta Dei per Francos inscribitur, Scriptorum variorum Collectione auctor incertus, Francorum, Hierusalem expugnantium, gesta describens, relato, in quo a Christianis cruce signatis infideles magna clade post captam Nicæam fusi fuere, certamine, mox subjungit: Relatum est ergo postea a quibusdam, quia duo equites, in albis vestiti, super equos albos sedentes, Turcos per triduum persequerentur, dicentes, unum fuisse Georgium, alterum vero fuisse Demetrium, martyres gloriosos. Auctor quidem, qui, quod verbis hisce adstruitur, perhibet, sibi quæ etiam Petrum diaconum in Chronico Cassinensi lib. 4, cap. xi suffragantem habet, militum albarum, qui, SS. Georgio ac Demetrio ducibus, in supra relato ad Antiochiam prælio Christianis cruce signatis succurrerint, visionem mirandam silentio involvit, quod et Petrus diaconus proxime laudatus facit; hinc autem visionem, quæ in prælio ad Antiochiam evenit, perperam ad prælium, paucorum dierum itinere a Nicæa antea commissum, a duobus illis scriptoribus referri, non nemo forte contendet. Verum etsi etiam vel ex eo maxime, quod nulli prorsus scriptores alii visionis, quæ in pugna proxime post captam Nicæam Christianis pariter fuerit oblata, mentionem faciant, scriptorum laudatorum error huiusmodi non immerito queat verosimilis videri, fieri tamen potest, ut Christianis visiones duæ similes diversæ, altera in prælio ad Antiochiam, altera in prælio anteriori, fuerint oblata, quarum priorum quidem, quod eam perspectam haud habuerint ultimo a nobis memorati duo auctores non nar-
rarent, posteriorem vero scriptores alii, quod eam, utpote quam pauci dumtaxat, uti ex ipsis proxime datis verbis videtur, spectassent, pro minus certa haberent, silentio præterierint.*

tum etiam
ipsismet
Turcis spe-
ctandum se-
se

27 Porro, sanctorum Georgii, Demetrii et Mauriti, qui Christianis cruce signatis suppeditas ferrent, visionem subinde ipsismet Turcis, dum urbem Antiochenam anno 1098 obsiderent Christiani, oblata fuisse, dixisse etiam narratur quidam eorumdem Turcorum duæ, nomine Pyrrhus. Hic, dum tempore brevium induciarum, quæ, durante obsidione, pactæ erant, cum principe Tarentino Boamundo, cui postea, traditis ei, quas custodiæ suæ commendatas habebat, turribus, Antiochiam prodidit, familiariter subinde colloqueretur, Inter cetera, quemadmodum supra laudatus Robertus monachus Historiæ Hierosolymitanæ lib. 5 memoriæ prodit, quodam die requisivit ab eo, ubinam castra posnerit ille candidatorum exercitus innumerabilis, quorum auxilio in omnibus bellis fulciebantur Christiani. Dicebat enim, quia adventum illorum numquam poterant sustinere Turci, sed statim ut videbant illos, incipiebant pavere: illi vero ipsos ut ventus turbinis opprimebant, et isti vulnerabantur; illi obruebant, et isti occidebantur. Cui Boamundus ait, Putasne alium exercitum esse, quam hunc, quem vides, nostrum? Cui ille: per Machomum meum præceptorem iuro, quoniam si hic adessent, tota hæc planities eos non caperet: omnes habent equos albos mira celeritatis, et vestimenta et scuta et vexilla ejusdem coloris. Sed, per fidem, quam habes in Jesum, ubi castra eorum locata sunt?

dedisse nar-
ratur,

28 Boamundus itaque spiritu Dei illustratus illico sensit, hanc, quam viderat, Dei visionem esse; nec quod quærebat ex tentatione, sed ex bona voluntate procedere, et respondens inquit:

Licet sis extraneus a lege nostra, quia te video bona erga nos voluntate bonoque spiritu animatum, aperiam tibi aliquod fidei nostræ Sacramentum. Si tantum profundi intellectus haberes, gratias Creatori omnium referre deberes, qui tibi ostendit exercitum candidatum: et scias, quia in terris non conversantur, sed in supernis mansionibus regni cælorum. Hi sunt, qui pro fide Christi martyrium sustinuerunt, et in omni terra contra incredulos dimicaverunt. Horum præcipui sunt signiferi, Georgius, Demetrius, Mauritius: qui in hac mortali vita militaria arma gestaverunt, et pro Christiana fide capite plexi sunt. Hi quoties nobis expedit, jubente Domino Jesu Christo, nobis suffragantur, et per hos inimici nostri præcipiantur. Et ut me verum cognoscas profiteri, inquire et hodie, et cras, et in die altera, an in tota regione hac eorum castra poterunt inveniri: quod si inveniuntur, redarguti in conspectu tuo a mendacio, erubescemus. Et cum in tota regione nequiveris illos invenire, si nobis necesse erit, in crastinum videbis adesse. Unde igitur tam cito veniunt, nisi a supernis sedibus, in quibus morantur? Cui respondit Pyrrhus (sic enim erat nomen ejus) et si de cælo veniunt, ubi tot albos equos, tot scuta, tot vexilla inveniunt? Cui Boamundus: Tu magna et super sensum meum requiris; propterea, si vis, accedat meus Capellanus, qui tibi super his respondebit. Ad hæc Capellanus: Cum omnipotens Creator Angelos suos sive Justorum spiritus mittere disponit in terram, tunc assumunt sibi aërea corpora, ut per ea nobis innotescant. Ideo autem nunc armati apparent, ut indicent, quod in bello laboraturis auxilio veniunt.

29 At vero, inquiet non nemo, visionis, quam ipsismet Turcis oblata fuisse, relatum verbis hisce, quod Boamundum inter et Pyrrhum habitum fuerit, colloquium exigit, solus meminit laudatus Robertus monachus, nullumque hic omnino, qui de sacris Christianorum in Palestinam expeditionibus tractarit, scriptorem alium sibi utcumque suffragantem habet. Fateor, sic habet; imo vero cum sermones, quos idem scriptor Boamundo et Pyrrho attribuit, sint huiusmodi, ut ultro citroque abs hisce habitos illos omnes fuisse, etiam vel idcirco, quod Pyrrhum veluti mysteriorum fidei Christianæ plane ignarum repræsentent, hinc tamen olim Christianus fuisset, parum verosimile appareat, nec ego visionem, quam Pyrrhus in colloquio cum Boamundo habito apud Robertum monachum commemorat, certo habuisse locum, asseverare ausim; verum quidquid sit seu de visione ista seu de aliis supra e variis Scriptoribus relatis, quas etiam deceptæ in illis ipsis, qui eas sibi oblatas fuisse dicere, imaginationi non nemo fortassis recte, an secus, non definitio) adscripserit, a tribus eadem in Boamundi et Pyrrhi colloquio memoratis Sanctis ac nominatim a S. Demetrio, Christianis cruce signatis non tantum in pugna ad Antiochiam commissa, verum etiam in sacris expeditionibus alias ac nominatim in gravissimo, quod paucorum dierum itinere a Nicæa evenit, prælio fuisse succursum, mihi sat verosimile apparet, etsi interim nec id prorsus certum asseverare ausim. Ea sedet sententia, primo quidem, quod Sanctum nostrum dictosque binos alios Sanctos a Christianis tum frequenter invocatos fuisse appareat, directasque illi ad se
preces

A preces irritas esse verosimiliter haud siverint; deinde vero, quod, cum Boamundus, dum ad relalam a Pyrrho visionem respondit, in bellorum periculis a SS. Georgio, Demetrio et Mauritio (adi num. proxime prægressum) succurri Christianis, asseruerit, ea in opinione hosce etiam passim tunc fuisse, argumento id sit, experientiaque habeatur compertum, haud raro evenire, ut id, quod omnibus passim videtur, veritati congruat.

ast, num et-
tam in bello
unquam, uti
in prodigiis,
quæ hic

30 Utrumque interim ista omnia, quæ lectori judicanda ulteriusque expendenda relinquo, sese habeant, rerum hic tractandarum seriem prosequor, et, ut, quo quæque etenerint, temporis ordinem sequi pergam, ad Emanuëlem Comnenum, qui ab anno 1143 ad annum usque 1180 imperio Orientali præfuit, jam venio. Hic, si Joannes Stauracius, supra a nobis sæpissime jam laudatus, in codice nostro † Ms. 193 fol. vers. 92 et sequentibus vera memoret, imperatoriam sibi, qua in festis solemnioribus, tuncque, cum principum extraneorum legationes accipiendæ forent, uteretur, confici fecerat e purpura vestem, pretiosissimis margaritis distinctam. Accidit, ut, cum pridie Resurrectionis Dominicæ ex imperatoris thesauro, quo hic solemnè illo festo ea indueretur, fuisset extracta, a S. Demetrio noctu surrepta, sacroque ejus conditorio Thessalonice fuerit imposita, a capite ad pedes usque expansa. Mane officiales, qui a re vestiaria erant, non inventa, quam pridie e gazophylacio extraxerant, veste imperatoria, quam maxime turbantur; basilicæ autem S. Demetrii Thessalonice editius, conspecta, cum hanc multo mane esset ingressus, eadem illa, quæ supra Sancti conditorium erat explicata, veste imperatoria, hæret attonitus, templo excurrit, iterum id ingreditur, præ Margaritarum, quibus vestis illa distincta erat, fulgore pene excæcatur, vestem attentius considerat, rem ocyus divulgat, senes concurrunt, pretiosam illam vestem purpuream speculantur, rem esse, quæ ad imperatorem spectet, opinantur, illico qui huic, quod etenerat, significant, nuntios mittunt, imperator in diem, quo vestem purpuream sacro Sancti conditorio impositam inveniri contigisset, inquiri, esse illum ipsum, quo, vestem imperatoriam nocte præcedenti fuisse ablatam, sibi ab officialibus esset relatum, comperit, prodigium

B agnoscit, eoque primum una cum aula universa obstupescit.

C 31 Deinde vero, ut ad id, quod huc potissimum spectat, jam veniam, Videtur, inquit, ob incuriam, dixerim autem et ob ingratitude Martyr nos corripere: cum enim sæpius ipse in præliis pro nobis certarit, inimicosque nostros prostraverit, nos ne semel quidem vel parvo qualicumque donario Victori gratias egimus; ut nobis, retributionem non curantibus, vestem purpuream auferre certaminum Victor fuerit coactus. Hæc Græce, quæ huc usque compendio Latino data a nobis jam sunt, fusiis nonnihil supra cit. Joannes Stauracius, mox etiam subiungens tum verba nonnulla, quibus tunc Emanuël Comnenus nominatim sancto Martyri de præstilo sibi ab eo in bellis subsidio gratias egerit, tum etiam bonorum, quæ eidem, quo gratias præterea qualescumque referret, contulerit, notitiam. Quod si itaque scriptori illi credendum sit, fuerit etiam Emanuëli Comneno, Orientis seculo duodecimo imperatori, a Sancto nostro in bello succursum, idque non semel tantum, sed sæpius. Verum, ut,

quæ mea sit de tota Stauracii narratione opinio, jam dicam, multum vereor, ne a capite ad calcem commentum sit, eo fine, si non a Stauracio, ab altero equidem Græculo quopiam, fabulis addidum pro gentis indole addicto, unice inventum, ut forte, cum, pretiosissimam vestem S. Demetrio ab Emanuële Comneno donatam fuisse, intellexerisset, qualemcumque donationis hujus causam, cum vera haud nosceretur, ignorantia ac credulo vulgo obtruderet.

32 Ut ut sit, fidem equidem indubitam Joannem Stauracium in sua compendio jam data narratione non mereri, ex eo liquet, quod sub ejusdem finem ita scribat: Ἀλλὰ γὰρ τῶν παλαιότερων ἀφ᾽ ἑνὸς θαυμάσιον τοῦ Μάρτυρος (τίς γὰρ ἐν καὶ ἐξαρτήσῃ ταῦτα καὶ διηγῆσαιτο;) τοῖς προσφάτοις καὶ νεώτεροις καὶ ὄν πολλοὶ καὶ θεαταὶ καὶ μάρτυρες εἰσὶν τῷ βίῳ περιέσσω, ἐνδιατρίβουσι. Verum antiquioribus (hæc enim quis recenseat atque enarret?) missis Martyris miraculis, in novis ac recentioribus et quorum adhuc multi spectatores etiam et testes in vivis supersunt, operam ponamus; quibus verbis ætate sese a rebus, quas dicta narratio complectitur, haud parum fuisse remotum, haud obscure indicat; scriptores autem, ut sibi in talibus, utpote creditu admodum difficilibus, fidem indubitam concilient, ætate propinqui nulloque ex capite suspecti requirantur, idque præcipue tunc, cum id, quod memoriæ produnt, silentio ab omnibus prorsus aliis, uti hic fit, præteritur. Adhæc Emanuël Comnenus imperator improspere fere semper fortuna in bellis est usus, nullamque prorsus, quam, inimicis S. Demetrii ope prodigiose prostratis, reportasse eum, verosimile appareat, victoriam admodum insignem a scriptore fide digno vel uno memorari invenio. Neque vero, ut vel tunc etiam, cum adversus Saracenos aliosve fidei Christianæ hostes bellaret, celeste auxilium experiretur, ratione ulla dignus fuisse videtur princeps ille, qui, quemadmodum ex unanimi fere scriptorum synchronorum testimonio constat, florentissimum Christianorum exercitum, sub Conradi imperatoris ductu in Palestinam contra infideles pergentem, nefarium in modum partim subministrata, cui calcem admisceri fecerat, farina, partim Turcorum, quibus illum indigne prodiderat, insidiis necandum curavit. Omnibus itaque sedulo expensis, fueritne unquam Emanuëli Comneno a S. Demetrio prodigiose in bello succursum, dubium sane admodum, ne deterius quid dicam, mihi apparet.

AUCTOR
C. B.

Emanuëli
Comneno
Græcorum im-
peratori,

E

F

33 Nec etiam, ut ad id, quod hic adhuc dicendum restat, jam pergam. certum asseverare ausim, Andronico Juniori, seculo quarto decimo Græcorum imperatori, bellica in expeditione, qua anno 1327 Thessaloniam occupavit, opem fuisse a S. Demetrio allatam, uti, quæ Joannes Cantacuzenus Historiarum lib. 1, cap. 53 suppeditat, verba, in Commentario prævio num. 121 jam recitata, innuere videntur. Ita animo comparatus sum, quod in tota Cantacuzeni de occupata per Andronicum Thessalonica narratione nihil omnino occurrat, quin solis naturæ viribus fieri facile potuerit; superiorum autem virtuti factum, naturæ vires haud excedens, adscribere non debeamus, nisi forte, quod interim hic non fit, ratio quæpiam justa ac solida contrarium suadeat. Verum, etsi quidem in Thessalonice per Andronicum occupatione miraculum, ut apparet, seu supernum a S. Demetrio subministratum auxilium admittendum non videatur,

aut etiam in
Thessaloni-
censi expediti-
one Andronico
Juniori opem
tulit, est
dubium.

ACCURBA C. B.

videatur, miraculo tamen, per S. Demetrium patratu, ut Andronicus, Thessalonice jam occupata, ab inveterato periculosoque vulnere, in pede accepto, absque ulla mora, cum unguento e S. Demetrii tumulo scaturiente, linere illum decrevisset, fuerit sanatus, factum existimo. Nec dubito, quin mihi assensurus sit, quicumque proxime laudata, quibus etiam mirabilis illa Andronici sanatio narratur, Cantacuzeni verba attento animo expenderit. Schismati quidem, quo ecclesia Græca a Christi Ecclesia erat sejuncta, adhaerebat Andronicus; verum beneficium adeo eximium in hominem etiam hujusmodi fuisse collatum, mirandum non est, cum historiarum monumentis proditum sit, ingentia miracula aliquando in ethnicos et a Christiana religione prorsus alienos a viris sanctis, vel jam in cætum receptis vel adhuc vitam nobiscum agitantibus patrata esse. Ita fere in suis ad proxime cit. Cantacuzeni caput Annotationibus Societatis nostræ sacerdos Jacobus Gretzerus; qui cum ibidem præterea multa alia hanc in rem opportune disserat, curiosum lectorem ad eum brevitatis causa remitto, uti et ad ea, quæ operis nostri tomus proxime antecedens in Commentario, Actis SS. Sergii et Bacchi prævio, § v complectitur.

§ III. Nonnulla, quæ præterea de prodigioso unguento, e S. Demetrii tumulo scaturiente, memorie exstant prodita, in medium adducuntur.

Monachus quidam, qui cum e Sancti corpore oleum copiosissime stillare audivisset,

Etsi quidem, unguentum e S. Demetrii tumulo olim non tantum stillasse, sed et ingenti prorsus ac stupenda copia id factum, adducta in Commentario prævio num. 95 et 97 Nicetæ Choniatae et Joannis Anagnostæ verba sat luculenter prodant, hoc tamen postremum argumentum nondum ex instituto tractavi, idque adeo vel idcirco, quod nonnulla adhuc haud penitus memoratu indigna subministret, § præsentis facere constitui, itaque, quæ de Sancto disserenda fuerunt, absolvere. Ut itaque id instituti meliori, quo fieri potest, ordine mancipem effectui, a suppeditata, quæ in codice nostro † Ms. 193 fol. verso 78 et seqq. e Leonis Allatii Ms. excerpta exstat, per Joannem Stauracium supra sæpissime laudatum de monacho quodam, nomine Vitalio, narratione duco initium. Hic in celsissimo Macedoniae monte Atho, tum monasteriorum, quæ complectitur, tum monachorum, in iis hodieque degentium multitudine celeberrimo, vitam solitariam agebat; cum autem ita haud procul admodum a Thessalonicensi civitate, utpote et ipsa in Macedonia sita, versaretur, de oleo seu unguento, quod in Thessalonicensi S. Demetrii basilica e sacro hujus tumulo ingenti ac stupenda copia continuo stillaret, sermones a pluribus misceri haud raro audiverat.

credere id nolebat, visionem sibi oblata, ut Stauracius, cujus hic

34 Verum rei prodigiosæ fidem haud adhibebat. Cum enim, dicebat, S. Demetrii, qui hasta dumtaxat confossus occubuit, nec plura tormenta subit, martyrium nihil omnino singulare habuerit, ut quid præ sanctis Martyribus aliis, qui atrocissimis quibuscumque toleratis tormen-

tis martyrii palmam retulere, gratia illa Sancto isti plane eximia, ut e tumulo ejus unguentum, sanandis morbis salutare, prodigiose scaturiat, divinitus sit collata? Adhæc, cum unguentum illud seu oleum maxima quotidie copia a populo hauriri, nec tamen ulla ratione imminui, audiret, e Sancti nostri corpore id stillare, ægerrime in animum inducebat, eo etiam idcirco propendens, ut oleum seu unguentum, aliunde antequam paratum, non superna seu Martyris virtute, sed humano artificio effecta scaturigine, populo profundi seu subministrari existimaret. Verum monacho illi, qua incredulitatem suam fuit doctus, visio caelestis fuit oblata. Hanc ipsis, quæ Joannes Stauracius loco cit. suppeditat, Græcis verbis, addita etiam ad calcem interpretatione Latina, lectori hic lubet exhibere. Sic habet: 'Εδόκει καθ' ἑπνοῦς γενέσθαι τῇ Θεσσαλονικίῳ πόλει, καὶ τὸν ναὸν καταλαμβάνειν τοῦ μάρτυρος, εὐρεῖν τε τὸν νεοκώρον καὶ προσεπιπνί, καὶ ἀνοῦσαι, εἰ βούλει ἰδεῖσθαι τὸν μάρτυρα, καὶ ἀνδραπονευγαίνετον βιτάλιον, καὶ λαὸν εἰς τοῦτο ἔχει διψητικῶς ὥστε καὶ ἰδεῖν καὶ προσπιπνίσθαι. καὶ οὕτως ὁ μὲν προσηγοῖτο ὁ νεοκώρος, εἶπετο δὲ ὁ βιτάλιος.

35 Ὡς δὲ ἐγγύς τῆς θείας κιβωτοῦ τοῦ μάρτυρος γένοιτο, εἰσελθὲν ἄμφω ἐκ τοῦ ἐλαίου, καὶ τὰς θύρας μετέδεντο, καὶ τὴν ἱερὰν μετέστησαν λάρνακα, καὶ μαρμάρους ἦσαν ἐκείθεν ἐκ μέσου ἐπτά· καὶ πρὸς ὀργὴν μὲν ἀνοίξαντες * τοῦ ἐκείσε χώματος· μετὰ δὲ τοῦ ἑτέρου καθαρῶς ἀπηντλείτο ἐκείθεν εὐωδίας πλείστης ἀνάπλεως, ἐπεὶ δὲ ἡ ὀργὴ ἀφάσιν πηχέων ἄχρι τριῶν, καὶ μικρὸν τι πρὸς, λάρνακα ἐρήνη τοῦτοις περικεκλιμμένη μαρμάρῳ λευκῇ, ἦν καὶ ταύτην ἐκείθεν διάραντες, καὶ τὴν λάρνακα ἀνακαλυψάμενοι, εἶδον ἔνδον ταύτης ἀκτινοβόλοντα τὸν μάρτυρα κείμενον, ζῶντα καθαρῶς, καὶ εὐκρίτα ὑπνώτοντι, ὑπερμειδύοντα, καὶ φαιδρωπὸν. Καὶ ἰδοὺ μυρίαί τρώσεις τῷ μάρτυρι ἐκ τραχήλου μέχρι καὶ ὀσφύος αὐτῆς πεπληρωμέναι, καὶ ἀλλήλας ἀκρίβως προσεγγίζουσαι κατὰ τὰς κρηπιαστομύνας ταῖς μελίσσεις ὀπίς, σκεῖος οἶον μυστῶν καὶ μύρων μυρισθίβειες ἐκ τῶν ὀπῶν ἀνεπιγάζον· σφοδρῶ καθάπερ κάτωθεν ἀνακουσόμεναι πνεύματα· καὶ μικροῦ θείναι ἀνδρες οὗτοι καὶ κατεκλιζόντο τοῖς τῶν μύρων ἀναπιπνοῦσαι βρέμασιν· ὁ τε καὶ ὁ βιτάλιος ἰδὼν, καὶ ὑπερθαυμάσας, τὸ θεῖον ἐκείνου σῶμα τοῦ μάρτυρος, καὶ προσκύνησε, καὶ ἠσπάσατο καὶ σκεῖος· τι ὡς ἰδοὺ φέρον χειρῶν, ὁ δὲ ἔγχωρος καλεῖται κουρβίβιον *, τοῦτο τῶν ἀναβλυζόντων ἐκείθεν μύρων πεπληρωκεν· αὐτῶς οὖν τὴν μυροφόρον ἐκείνην ἐπιποματίζουσι λάρνακα, καὶ ταύτην γούν τὴν εὐωδὴν περιειδέασιν, καὶ οὕτω πάλιν τὸ ἐκ τῶν μύρων πληθῶδες ἐκείνη, τὰς μαρμάρους τε, καὶ τὴν φαινομένην πᾶσιν ἔνωθεν λάρνακα.

36 Εἰς' οὗτω τὴν σεπτὴν καὶ πάλιν μαρτυρικὴν κιβωτὸν θυρώσαντες ὡς τὸ πρότερον ἐξῆλθον καὶ τοῦ ναοῦ, καὶ τῆς πόλεως· ὁ μὲν βιτάλιος τραπέζης παλιμπόρευτος πρὸς ὄθεν δῖτα ὡς ἰδοὺ ἐλλήλυσεν· ὁ δὲ νεοκώρος ὡς τοῦτον μέχρι τυφῶς τόπου διασωσόμενος, ἀλυμρὸς τῇ τόπῳ τὸ ὄνομα, ἐκείθεν οὖν αὐτῷ συνταξάμενος αὐτῶς ὑπεστρέψεν, αἰτησάμενος μὲν τὸν βιτάλιον ἐκ τοῦ μύρου λαβέσθαι, ὑπερ τοῦ μαρτυρικοῦ ἀπὴντλησε σώματος, μὴ τύχων δὲ τοῦ ζητήματος, εἰ μὴ μόνον νοτίδας μικρὰς ἐκ τοῦτου τὸ μέτωπον σταυροειδῶς ἐγχριστάμενος· τί τὸ ἐπὶ τοῦτοις ἀπίστα ὁ βιτάλιος· καὶ ἰδοὺ τὸ μαρτυρικὸν μύρον ταῖς χειρῶν περιέφερε, καὶ ὅλας ἦν τοῖς μύροις διάβροχος· καὶ ὅλας ἦν τῆς εὐωδίας ἀνάπλεως. Ἄπληκτος ὅλος· ὅλος ἐνδουσιῶν τρόφιμ κερραμένος καὶ χαρμονῆ, μήποτε λέγων καὶ εἰσέτι ἀνετροπῶν, καὶ μύρα φαντάζομαι καθ' ἑπνοῦς φέρον τοῦ μάρτυρος; ἀλλ' ὡς ἔσκην οὐδὲ τὰ τῆς ὕμεως μοι πρὸς ἔναρ, καὶ τοῦ φανταστικοῦ ἀνατίπωσης· ἀλλὰ σωματικὴ ἐνδρημία μοι ἄχρι τῆς μαρτυρικῆς τιμίας σοροῦ· αὐτῷ

A τού μοι τοῦ μεγάλου (ὁ Θεοῦ τεραστίου τε, καὶ ἀκούσματος) τὰ πάντα ἀνομιήσαντος ὡς μὴ καὶ βλασφημίας κληρονοίας περιπέσει. In somno visus sibi est Thessalonicam delatus, ac templum Martyris tenere, aeditumque invenisse ac alloqui, atque, an Martyrem videre vis, audire, Vitaliusque annuere. Et vero, ut eum et videret et veneraretur quam maxime expetebat. Atque ita quidem aeditus praebat; Vitalius vero sequebatur. Ut autem ad sacrum Martyris conditorium venerunt, ambo per oleum sunt ingressi, januasque recludunt ac sacram thecam submovent, lapidesque marmoreos septem e medio hinc tollunt. Ac in tumulo quidem ibidem existente per vices fodiunt; post autem pura humus alia, boni odoris undequaque existens, inde extrahitur. Postquam vero fossio ad tres usque cubitos ac paulo amplius processisset, arca ipsis apparuit, lapide marmoreo candido cooperta, quem juxta ac illam cum inde amovissent, arcamque aperuissent, Martyrem, qui in ea jaceret, radios a sese emittentem, vividum omnino apparentem, dormientique similem, subridentem ac vultu hilarem viderunt.

reddita recitantur, 37 Et, ecce, plagae infinitae, Martyri a collo ad ipsos usque lumbos dense inflictae, invicemque, non secus ac foramina, ab apibus e cera compacta, omnino contingentes, unguentum e foraminibus, vasis perforati oleoque infinito scattentis in modum, emittebant, acsi a vehementi quodam spiritu deorsum fuissent inflatae. Nec multum abfuit, ut viri illi subsilienti etiam unguenti fluxu submergerentur. Quod cum Vitalius vidisset ac supra modum admiraretur, divinum illud Martyris corpus et adoravit et salutavit, quoddamque, ut videbatur, vas, Cutribion nimirum vernacule appellatum, manibus gestans, oleo id inde scaturiente implevit. Bursus igitur illam, e qua oleum scaturit, arcam claudunt, eique boni odoris humum itaque iterum oleosum illud lutum, lapidesque marmoreos, ac quae divinitus data omnibus apparet, thecam imponunt. Sic deinde, venerando iterum Martyris etiam conditorio, ut prius erat, clauso, e templo etiam ac civitate sunt egressi, Vitalius quidem eo, unde nimirum, ut apparebat, venerat, iterum rediens, aeditus autem veluti illum observaturus, ad quemdam, cui nomen erat Almurus, locum. Hinc igitur eidem adjunctus, cum Vitalium quidem, ut ex oleo, quod e Martyris corpore hauserat, acciperet, postulasset, postulatogue, si paucillum humidum exceperis, non obtento, eo crucis in modum frontem unxisset, pedem iterum retro tulit. Haec inter Vitalius paululum expergefactus est, et, ecce, Martyris unguentum manibus circumferebat, totusque erat oleo madidus, bonoque odore undequaque plenus, percussus, totus extra se raptus, tremore ac laetitia suspensus nomine, dicens, adhuc somnio, Martyrisque me ferre oleum, in somnio imaginor?

incredulitatem fuit deductus, idemque prodigium, 38 Verum, ut videtur, mihi haud visionis in somno, phantasiaque fictio, sed corporea, ita ut Martyris etiam loculum veneratus sim, presentia sese obtulit, ipsomet Magno (o divinum prodigium ac ordinationem!) mihi omnino, ne in blasphemiae praecipitium prolabar, prospiciente. Haec loco supra cit. Stauracius, alia insuper plura, brevitalis ergo, quod ad rem haud multum faciant, a nobis hic omittenda, mox adjungens, Vitalioque monacho pro

arbitrio, ut apparet, affingens, quibus hic stupendo quam maxime unguenti, e S. Demetrii tumulo copia permagna scaturientis, prodigii luculentissimum, cum oblata ei, quam jam exhibuimus, visio fuisset, testimonium praebuerit, incredulitatem suam isthac omnino deductus. Verum nihil prorsus, quod vel monachi Vitalii aetati vel oblatae huic, quam narrat, visionis epochae determinandae utcumque sufficiat, Stauracius suppeditat; hinc autem fit, ut, quandonam copia tanta, quanta in visione relata narrationeque hanc complexa innuitur, scaturientis e Sancti corpore unguenti prodigium locum habuerit, definiri haud queat, etsi interim, ut diu ante Stauracii aetatem initium acceperit, certissime ex eo, quod verbis, num. 32 recitatis, in ejusdem auctoris lucubratione praestat visio praefata, consecrarium omnino sit. Verum Stauracius ea etiam suppeditat, quibus, aetate sua seu seculo tertio decimo idem etiam scaturientis copia maxima e Sancti tumulo seu corpore unguenti prodigium obtinuisse, manifestissime docet.

39 Etenim post suam de Bulgarorum rege Scylo Joanne narrationem, quam verbis num. 32 recitatis subjungit, Graecis hisce aliis, Latine ad calcem redditis, ita scribit: Τίς οὐκ οἶδε τὴν ἐκ τοῦ πανεντίμου Δημητρίου σώματος ἀναβλήσασαν τὸν μύρον πηγὴν; ὅση τῇ πληθυσμῷ ὡς ὑπερχειρήσθαι, καὶ τὸν κύλιον τῆς Θείας αὐτοῦ σοροῦ μυροδόχου δεξάμενον. Αὐταὶ ἐκ πηγῆς τῶν μύρων τοῦ μακάρος μέχρις αὐτῶν δεγόμεναι τὸν εὐωδὴν ῥοὴν διακρονοῦμενοι τοῖς βουλομένοις τὸν χριστοῦ μὲν κατὰ πάσαν ὥραν ἰατρῆον πρόκεινται ἰετοιμωτάτων· καὶ γίνος ὅπαν, καὶ ἡλικία πάντα ἐκείθεν προσηλαίνον ἄφρονον τῶν μύρων πλουτοῦσι τὸν μάρτυρος· ἄνδρες, γυναῖκες, καὶ νήπια, ἔλαια χερσῶν ὄσα, καὶ σίφωνα πρὸς ἑαυτοῖς τὸ μύρον ἐκείθεν ἐφέλλουσι· καὶ οἱ μὲν ὀφθαλμοῦς, οἱ δὲ στόμα καὶ ὄσα τούτω καθαρὰ γίνονται· οἱ δὲ καὶ στέφρα καὶ πάσαν τοῦ σώματος ὀλομέλειαν τῇ μύρῳ προσπιγνύουσι, καὶ ἅπλως εἰπεῖν ἀκρόεστος ἔχουσι τῆς ἐκ τούτου καταμύρισεως. Quis unguenti fontem, e maxime venerando Demetrii corpore scaturientem, haud novit? Tanta manat copia, ut etiam extra destinata, quae sacrum illius tumulum cingunt, unguento suscipiendo vasa sese effundat. Haec, bene olentem, quae e Beati unguentorum fonte emittitur, fluxionem in sese recipientia, presentissima Christianis volentibus omni hora exstant officina medica. Et genius universum et aetas omnis publico hinc, quo Martyris unguenta abunde aluntur, loco locupletatur. Viri, mulieres, et pueri totis manibus per tubos unguentum inde ad se eliciunt. Ac alii quidem oculos, alii autem os ac aures illo consecrant; alii vero et pectora et omnia corporis membra unguento inungunt, ac, ut uno verbo dicam, insatiabiles in facienda per illud unctione sunt.

40 Stauracius, hisce modo praemissis, proxi- litteris praetera commentata
me subnectit, monachum quemdam, cui ob vitae sanctitatem Demetriani sepulcri cura erat credita, cum quotidie, nullo servato modo, cuiuscumque generis ac aetatis homines scaturiens e Sancti corpore unguentum auferentes videret, re isthac ac maxime ex eo, quod feminas etiam, quae illo et genas et pectus et ubera et brachia continuo inungerent, spectare cogeret, indignatus, unguentum complectentia receptacula occlusit. Verum id, ut Stauracius subdit, Sancto nostro, qui, non tantum Justos, sed peccatores etiam unguento suo, morbis sanandis salutari, uti volebat, minime placuit, monachumque idcirco corripuit in visione, quam Stauracius

AUCTORE
C. E.

E
uti ex iis, quae apud Joannem Stauracium

F

litteris praetera commentata

Stauracius

ACTORIS
C. B.

racius verbis Græcis, Latine etiam ad horum calcem recitandis, sequenti modo exponit:
 Τοῦτον καὶ ἕνα φαίνεται ὁ μέγας αὐτῷ, καὶ κατοικεῖται τῆς πράξεως· καὶ ἵνα τί, φησι, τοῖς εὐσεβέσι ἐφθόνησας τὸν ἐκ τῶν ἐμῶν αἱμάτων πρὸς Θεοῦ πλουσίως καὶ ἑκάστην θαυσιλεύμενον ῥοῦν, καὶ τὰς μυροδόχους δεξαμένους τοῖς φιλοχρίστοις κατέφραζας· καὶ αὐτὸς μὲν οὐκ ἐν μέτρῳ καὶ τὰ μύρα προτίθημι· σὺ δὲ πεφρασίμως οὕτως ἔχεις καὶ φθονερῶς· ἀλλὰ γὰρ ὡς μάστιγος μὴ ἀποκλείειν τοῖς φιλομάροισι τὸν ἀγιασμὸν μηδαμῶς, ἐνταῦθα θύρα τῶν ἐμῶν τοῖς εὐσεβέσι μύρων ἀνοίγνυμι· εἶπε καὶ τῇ χειρὶ κατέχων βακτηρίαν λεπτήν, ταύτη τὴν ὁδὸν τοῦ μύρου διέγραψεν ἐκ τῆς μυροδόχου κινήσας ταύτην σοροῦ, καὶ εἰς πρόσωπον τοῦ ἐδάφους κατ' εὐθείαν σχηματίζοντας τοῦ ναοῦ, καὶ παρατυκὰ μύρων ὀρεγτός ἐκείθε ἐξέρρει καὶ τῷ τοῦ ναοῦ ὀμαλῶς καὶ ἡπίως περιελιμναζε. Καὶ ποταμὸς, ἰδοὺ, κατὰ Δαυὶδ ἐπεκράτει χειρὶ τῷ Σαυμάσιον, ὡς ἐνευθεν ἐξαπείσαι τὸν ἐξυπηρετοῦντα τῇ τοῦ μάρτυρος λάτρικαι, καὶ ταχέως αὐτῷ ἀνοίξει τὰς κλεισθείσας αὐτῷ πρῶτον μυροδόχους δεξαμένους, καὶ συγγνώμην αἰτήσαι τοῦ ἀγνοήματος, καὶ οὕτω μόλις στήναι τὸν ἐν μέσῳ τοῦ ναοῦ γεόμενον μυροδόχου ποταμὸν.

B
estant, hie-
que referen-
tur,

41 *Ei igitur in somno Magnus (Demetrius nempe) apparet, idque, quod fecerat, exponat; ac, ut quid, ait, fluentum, quod e sanguine meo, quotalidie a Deo abunde suppeditatur, fidelibus invidisti, complectentiaque unguentum receptacula Christi amantibus oculistis? Ac ego quidem non in mensura ac guttatim, sed ad saturitatem unguenta propono; tu vero ita parce ac invidiose te geris. At vero, ut Martyrum amantibus locum sacrorum haud umquam discas occludere, unguentorum meorum portam fidelibus hic aperui. Dixit ac tenuem nam baculum tenens, illo unguentiviam, a tumulo unguentifero hanc ducens reetaque per pavimento templi superficiem efformans, descripsit, ac mox unguentorum illinc rivus effluebat, æquabiliterque et leniter in templi pavimento manabat, et, ecce, mirifice secundum Davidem flumen plaudebat manu, ut hinc, qui Martyris conditorio deserviebat, consilii expers animo conderet, moxque iterum, que primum clauserat, unguentum complectentia receptacula aperiret, ac veniam de errore postulare vixque ita in templo medio manans, e quo unguentum scaturiebat, flumen sisteret. Relata verbis hisce a Stauracio visio vel ex eo mihi suspecta est admodum, quod monachi, continentia unguentum receptacula occludentis, factum improbandum haud videatur, si, quod Stauracius de feminis, indecenter sese in templo continuo ungentibus, ait, veritati sit consonum.*

consecrarium
est, seculo XIII
adhuc obti-
nuit, imo et
iam, quem-
admodum ex
hic

42 *Verum, utcumque res hæc habeat, visio equidem jam relata, aliæque, quæ de monacho, sepulchri Demetriani custode, Stauracius narrat, scriptoris hujus ætate seu seculo tertio decimo, uti ex jam supra dictis liquet, indubie evenere; hinc autem consequitur, ut eodem etiam seculo scaturientis maxima copia e Sancti corpore unguenti prodigium adhuc obtinuerit. Ne ei tum tantum, verum etiam seculo quinto decimo locum adhuc fuisse, docet nos, qui tum (adi Commentarium prævicum num. 28) in vivis fuit Demetrius Chrysoloras. Hic enim, postquam in sua de S. Demetrio oratione, cujus partem e Bibliot. Medic. plut. 10 cod. 13 descriptam habemus, de Sancti martyrio patristicæ ab eo miraculis fusissime disseruit, ita prosequitur: Τί δὲ τοῦτο ἐστίν; ἐκείτω μὲν ἐκείνου τὸ σῶμα τὸ ἄγιον σφαχθὲν ἐρρήμμενον, ἢ καὶ προσελθόντες φιλόδοξοι*

φιλοθεῶς τὸ φιλόθεον νυκτὸς ἐξάψαν· μετὰ δὲ χρόνον ὁ ὑπὲρ τὸ σῶμα πηγὴ τις νέα γεννᾶται, μύρον, ὃ τοῦ Σαύματος! ἀντ' ὕδατος μέουσα, ἐξ ἧς ποταμὸς φέρουσι εὐωδίας τὰ βέυματα, ἀπ' οὗ λίμναι πάσης εὐσουλίας ἀνάπληρ, ἐξ οὗπερ ὀικεαυθὸς ἄλλοις κύματα κεντημένους τῶν μύρων, ἄπερ ὕδαρ οὐκ ἐστὶν ἐπὶ τὸν χαρακτῆρα, φέρει παχύτερον, ἀλλ' οὐδὲ τινὲς τῶν ἐν τῇ γῆ ἢ καὶ τῶν περὶ αὐτὴν ὑγροτέρων ἢ ἤροτέρων ἄλλω μετ' ἄλλω ὅμοιοι, ἀλλ' οὐδὲ τῶν σκευαστῶν ἴσων ἐτέρων· σάρξ δὲ καὶ τὸ φανερῶν καὶ οὐ δὲ πάλιν αὐτὸ παντοῖον εὐωσμῶν, οὐ τῶν σκευαστῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐκ Θεοῦ φυσικῶς γινόμενων καὶ γενομένων Σαυμασιώτερον καὶ εὐωδίας· ὁ γὰρ Θεὸς παντὶ μὲν εὐωδίαν ἐδωκεντο πρότερον κοινῶν, τὸ δὲ παρὸν μύρον τῷ ὑπὲρ αὐτοῦ δόξεν, ὡς προσήκειν, ἡγῶσιν μὲν χαρίζεται· λαμβάνει δὲ τοῦτο κῆποις ἰδίαις ὁ Μάρτυς, οὗ χάριτι· καὶ τὸ μύρον ἐξῆν εἰς ἀρχὰς ἀφορρίζεται δύο, ἅς διαθεύονται καὶ σωλῆνες, καὶ γενόμενον ἠδὲ μετῴρων εἰς ὕψος ἐξαιρούσιν ὡπερ τινὸς κατῶθεν ἀδουόντος αὐτῷ, καὶ παρὰ φύσιν εἰς τὸ ἄνω τὸ βῆμα φέρεται καὶ γενόμενον ἰσπέδον τῇ κατὰ κραταιῶς ἡσυχάζει καὶ ἡρεμεῖ τῶν σωλῆνων ἐκείσεως ὡπερ τήρει παγόντα ἢ καὶ τὰ ὅπισθα σταλόντα καὶ γαλιωθέντα τινὲς εἰς τὸ πρόσω φέρων καθάπερ ἰνίαις ἀφασίον ἀναχατίζεται.

B
Oratio

43 Πλήρεις ὄντες οἱ σωλῆνες τῶν μύρων, αἰεὶ καὶ χαίρει μὲν ἀντιδόμενοι, ἀλλ' οὐκ ἐλαττούμενοι, ἀναρρήμμενοι, ἀλλ' οὐ μειομένους, μεταλαμβάνοντες καὶ σῶος ὀρώμενοι· καὶ τὸ μὲν ἐξῆν σχεδὸν ἄπειρον· δέδοται γὰρ λαμβάνειν εὐσεβῶν ἀπαντὶ ὅσον ἂν ἑκατοστὸς βούλοιο, μένει δὲ τὰ πηγῆς ἀκινῶτα καὶ ἡ ἐλάττωσι οὐδαμῶθεν, καὶ τὸ θεῖμα ζέον οὐκ εὐσεβέσι μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀσεβῶν ἀπαντὶ· καὶ γὰρ τις ἀρετικὸς ἢ ἀντιθεὸς ἦν, βλασφημεῖν ὄλιος ἀδυνατεῖ τοσοῦτον ἔργον μύρου οὐ παρόντος ἢ δόξα· τὸ δὲ μεῖζον ἢ μὴ δὲ σύγγρισον ἔχει πρὸς τὰ λεγόμενα ὅτι σκεῆν τινα πλήρη γενόμενα μύρων ἐκ τῶν σωλῆνων καὶ φέρων ἑκατοστὸς ὁκαθε τῶν εὐσεβῶν ἑκατοστὸν ἀνατίθισον ἱερῶ τινὲ τόπων, ἔχων αὐτὸ οὐ μόνον πρὸς θεραπεῖαν σωματῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν ψυχῶν τῶν ἐν οἴκῳ καὶ τῶν γειτόνων αὐτῶν καὶ τῶν ἀλόγων πολλὰς ζώων, ἃ δὴ καὶ φυσικῶς ποτὲ κινῶνται, εἰ καθαρὸς μόνον ἑκατοστὸς αὐτῷ χρότῳ σκεῖται ἐν τῇ μνήμῃ τοῦ μάρτυρος, ὃ τοῦ Σαύματος! μύρου σκεῖς ἑκατοστὸν εὐθὺς γέμει ὡπερ ἦν ἀπ' ἀρχῆς. Τί τοῦτο μεῖζον ἢ ἴσον ἢ ἐγγύς γένοιτ' ἂν ποτὲ; παῖδες ἑλλήνων ἄγουσι λίμνας καὶ πηγὰς ἅμα ἄλλην ἄλλως ἄλλο κεντημένην τὸ θαῦμα· εἶπερ οὐκ οὐ μῦθος γὰρ τὰ λεγόμενα τότε, μεῖζον ἐκείνων πολὺ τὸ παρὸν, ἐπεὶ δὲ καὶ μῦθος, ὡς ἔμοιγε, τοῦτο πρὸς σιάν ἐστὶν ἀλήθεια φανερά καὶ πρᾶγμα Σαυμασιῶν αὐτοῖς Θεωμένοις καὶ τοῖς ἀκουοῦσι θεῖμα καὶ οὐδὲ παραβάλλεσθαι δυνάμενον ἄλλω, καὶ τί λέγω τῶν περὶ τὴν γῆν ἐξαισίαν, ὅπουγε καὶ τῶν ἐκ Θεοῦ πάλαι τερατοουργηθέντων ἐστὶν οὐκ ἐλαττον. Μὴ πεμπέτωσαν ἐνταῦθα γλωτταν ἀρετικῶν, μὴ δὲ μιμησθῶσαν δαίμονας. Ὅμως ἀδυνατοῦσι πλασάμενοι ἅς ἀντιτροφοῦς αἰτίας ἀπατῆσαι τοὺς εὐσεβεῖς ὡς καὶ πάλαι τὸν πρῶτον οἱ δαίμονες ἐδύρωσαν, οὐκ οὐν σιγάτω καὶ ὅποιος ἂν ἦ· ἀλλὰ ταῦτα μὲν περὶ τοῦτον ἡμῶν ἀρκεῖ, ἐπεὶ λέγειν εἰς πλάτος αὐτῆς βουλομένοις ὁ βίος οὐκ ἀρκετὸς ἐσται.

etiam

44 Βραχὺς γὰρ ἄπας ἐπὶ τοῖς μάρτυρος Σαύμασιον, ὡπερ, ὃ θαύμαστε καὶ καλὲ Διμήτριε, θαυμάσιε στρατιώτα Χριστοῦ, σὺ πολλὰς τὴν παρούσαν πόλιν ἐκ τῶν χειρῶν ἐρῆψω τῶν ἀλλοφύλων καὶ παντοῖων ἐγένου τῶν νοσημάτων ἰατρὸς ἁγιώτατος καὶ τὸ γένος ἡμῶν ἡλέησας· διὸ σοῦ θεόμεθα ἔτι καὶ νῦν ἀνάστησον αὐτὸ κείμενον καὶ βοηθείας θεόμενον ἐλευθέρωσον καὶ βοηθήσον ἀσθενούντι, χεῖμαζόμενον ἐν ἀνομιάντῳ λυμένῳ στήσῳ, πηγνυμένον ἔτι τυρὶ βαρβάρων διάλυσον εὐκράσιχ σου καὶ Σαυμῶν καίμενον αὐτῶν θερμῇ σου δρόσῳ θεραπεύσον καὶ παντὰ ποιήσον ἐν θεραπεῖα ψυχῶν ἅμα καὶ σωματῶν πρεσβείαις τῆς παρὰ

χρόνου

A *χράνου μιστός τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὃ πρό-
πει δόξα, κράτος, τιμὴ καὶ προσκυνῆσις εἰς τοὺς αἰῶνας
τῶν αἰῶνων. ἀμήν.* Quid illud igitur? Sanctum
quidem illius (S. Demetrii *nimirum*) cadaver
jacebat projectum; ad quod cum et Deum aman-
tes accessisset, e pietate in Deum Deo dilectum
noctu sepellerunt; postea vero supra corpus
novus quidam fons nascitur, unguentum (o rem
mirandam!) aquæ loco effundens, e quo bene-
volentia fluente vehens, qui stagna, bono odore
plena, gignit, fluvius promanat. Hinc oceanus
alter, qui cum unguentorum, quæ ab aqua dis-
tinguuntur, fluetus habeat, crassiorem, quam
hæc, qualitatem præfert, nec, ut alia, humidio-
rum siciorumve, quæ in terra vel circa illam
sunt, alteri ulli similem, nec talem etiam, qual-
lem alia, quæ arte facta sunt, habent. Carnem
esse, dicas, idque nihilominus non magis, quam
res diversas, non tantum quæ parate ab artifi-
cio sunt, verum etiam quæ naturaliter a Deo
producentur productæque sunt, bonum spargere
odorem, est mirandum, ac merito quidem. Deus
enim bonum quidem odorem communi dono omni-
bus gratuito dat, præsens autem unguentum, ex
B illo nempe effluens, ei, qui certavit, pro meritis
largitur.

Martyris commemorationem utatur, statim vas
quodque (o prodigium!) unguento, ubi ab initio
fuerat, plenum existit. Quid hoc majus, vel
æquale vel vicinum umquam exstiterit? Stagna
simul et fontes, quorum alius aliud alia ra-
tione prodigium fuerit complexus, ethnici cele-
brant. Quod si igitur, quæ abs illis aliquando
dicta fuerunt, fabula haud sunt, hisce illud,
de quo in præsentī sermo, multo est majus;
quod si autem, ut mihi videtur, fabula sint,
illud pro umbra manifesta est veritas, resque,
quæ ipsismet, spectaculum cernentibus audien-
tibusque, sit admiranda, nec alteri comparari
queat, ac, quid dico, iis, quæ a terra sunt pro-
ducta, insignibus, quandoquidem et iis, quæ a
Deo olim fuere patrata, prodigiis haud sit mi-
nus?

avctore
C. B.

46 Linguam igitur hic haud moveant hære-
tici, nec demones imitentur. Causas oppositas,
ut pios, quemadmodum primum hominem dæ-
mones, decipiant, fingentes haud æque præva-
lebunt. Ne igitur, qualiscumque etiam sit, con-
ticescat. Verum hæc de illis dixisse nobis suffi-
ciat, quoniam, si ea in latum commemorare
voverimus, vita haud sufficiens sit futura; omnis
enim ad Martyris celebranda miracula est bre-
vis, quia tu, o mirande ac eximie Demetri,
E stupende Christi miles, sæpe hanc civitatem ex
alienigenarum manibus liberasti, optimusque
morborum diversorum medicus exstististi, gene-
risque nostri es misertus. Ideo te precamur, et
nunc adhuc illud, quod jacet, erige, ac, quod
opem implorat, libera, laborantique fer suppe-
tias. Tempestate jactatum statue in portu tran-
quillo, barbarorum igne defixum tua adhuc be-
nignitate solve, eorumdemque furoribus deflagrans
rore tuo calescenti sana, omniaque in anima-
rum simul ac corporum nostrorum curatione fac
per preces immaculatæ Matris Domini nostri Je-
su Christi, cui convenit gloria, virtus, honor et
adoratio in secula seculorum. Amen. *Hactenus
Demetrius Chrysoloras laudatus, qui cum, ut
supra docui, seculo quinto decimo floruerit, hæc-
que, quæ verbis jam recitatis continentur, memo-
riæ prodat, tunc sane unguenti, maxima copia e
S. Demetrii corpore scaturientis, prodigium ad-
huc obtinuisse, indubitatum evadit. Nec hoc tan-
tum e recitatis Chrysoloræ verbis discimus, ve-
rum etiam, uti hæc expendenti patescet, notatu
satis digna de prodigioso S. Demetrii unguento
F alia nonnulla, quorum interim fidem penes aucto-
rem stare volo. Utrum porro, Thessalonicensi
Sancti templo in fanum Turcicum, ut supra in
Commentario prævio num. 92 docui, jam conver-
so, stupendum admodum, quæ etiam alii Sancti
nonnulli modo adhuc a Deo condecorari olimve
certe condecorati noscuntur, stillantis seu scatu-
rientis copia maxima e Demetrii corpore unguen-
ti prodigium hodieque perseveret, compertum
haud habeo.*

verbis mani-
festum eva-
dit, seculo xv.

studioso lec-
tori exhibitis
Demetrii
Chrysoloræ

45 Id vero Martyr laboribus suis, haud pura
benevolentia, accipit. Ac unguentum, ubi exit,
in duas scaturigines dividitur, quas et tubi exci-
piunt, jamque fluidum effectum in sublime, ac
si quis illud e loco inferiori propellat, attollunt,
contraque naturam, quod grave est, sursum
ferunt, cumque ad templi planitiem pervenit,
illico quiescit, amboque in eodem statu tubi
permanent, quasi quæ concreta sunt, contineant,
aut etiam quasi retro missa ac repressa, quæ
per factum ad partes anteriores decursum fieret,
evacuationem habenis quodammodo inhi-beant.
Unguentorum pleni cum sint tubi, gaudio qui-
dem semper, qui haurit, afficitur, sed unguen-
tum haud minuit, id extrahit, sed decrescere
haud facit, percipit, sanusque efficitur. Atque
id quidem, quod effluit, infinitum fere est:
piis enim omnibus, ut quisque, quantum volue-
rit, accipiat, est datum; fons autem manet
inexhaustus, nec ulla ex parte imminutus appa-
ret, estque, non piis dumtaxat, sed impiiis etiam
omnibus peregrinum spectaculum. Etsi enim
quis hæreticus aut Dei inimicus sit, tale un-
guenti opus, cujus palam est gloria, blasphemare
omnino non potest. Quod autem majus
est, nec ad dicta comparisonem habet, cum
vasa quædam e tubis fuerint unguentis imple-
ta, atque a piis quibuscumque domum delata,
in loco quodam sacro quæque deponunt, ea non
tantum ad corporum, verum etiam animarum
domesticorum vicinorumque suorum, uti et sæpe
ad animalium irrationalium, curationem adhi-
bentes. Cum vero exinanita illa naturaliter fue-
rint, si modo impollutus quisquam vase illo in

